

דו"ח שנת

דו"ח פעילות שנת

2020

איגוד ערים אזור מפרץ חיפה- הגנת הסביבה

www.envihaifa.org.il
mail@envihaifa.org.il

רח' מושלי יעקב 7
מפרץ חיפה 31250

רשימת טבלאות 314

דבר מנכ"ל האיגוד ג

1. סיכום מנהלים 1

2. מצב איכות האוויר באזור מפרץ חיפה 9

2.1 נספחים 60

3. פיקוח על ביצוע היתרי פליטה 121

4. פיקוח על ביצוע תנאים נוספים ברישיון העסק 209

5. טיפול בבקשות תכנוניות 221

6. זיהום אוויר מכלי רכב 224

7. אכיפה סביבתית 231

8. תעשיות ורישוי עסקים 239

9. חומרים מסוכנים 253

10. קרינה בלתי מייננת 271

11. מניעת רעש 291

12. תכנון סביבתי 297

13. חינוך סביבתי וקיימות 304

מועצת המנהלים (2020)

עו"ד שרית גולן שטיינברג, יו"ר מועצת האיגוד

אדר' אריאל וטרמן, עיריית חיפה

עו"ד ויליאם שוקייר, עיריית חיפה

שי אבוחצירה, עיריית חיפה

שלומי קדוש, עיריית קרית ים

מר רועי לוי, רה"ע נשר

דני קרן, עיריית נשר

יוסי מרקוביץ, עיריית קרית מוצקין

אריה נחום, עיריית קרית אתא

מיכאל גורין, עיריית קרית ביאליק

דוד בלויגרונד, מועצה מקומית רכסים

עמוס נצר, מועצה אזורית זבולון

בוריס טיקמן, עיריית טירת הכרמל

איילת לשם, מועצה מקומית קריית טבעון

מר יפתח גלעדי, מועצה מקומית קריית טבעון

רמזי אבו חמד, מועצה מקומית דלית אל כרמל

פריד עלי, מועצה מקומית עוספיא

בעלי תפקידים

ד"ר עופר דרסלר, מנכ"ל האיגוד

ד"ר אלה ברליון, מנהלת אגף משאבי אנוש

אילן זילברמן, מנהל אגף תשתיות, רישוי עסקים וחומ"ס

ד"ר מונה נופי-נעמה, מנהלת אגף קרינה אלמ"ג ורעש

ד"ר דן גוטליב, מרכז חינוך סביבתי וקיימות

שרה איגר-פרוסנר, מתכנתת סביבתית

שמעון אייזנברג, מנהל מח' חומ"ס

אירה צ'יוחננקו, רכזת חומרים מסוכנים

גנאדי אלטשולר, מהנדס איכות אוויר

יוסי אלעזר, רכז מניעת רעש

אופיר ניסן, רכז מערך ניטור

לאורה פרנקל, מהנדסת איכות אוויר

עו"ד אלה קפלן לוינגר, יועמ"ש ומנהלת יח' אכיפה

אורי צמח, פקח אכיפה סביבתית

רועי קרליץ, פקח אכיפה סביבתית

איהאב עבאס, פקח אכיפה סביבתית

צוות מנהלה

מירב הדר, מנהלת משאבי אנוש ושכר

ניקול גימפלמן, מזכירת האיגוד

כספים

רו"ח חגי שאול, גזבר האיגוד

חיים מוזר, מנהל חשבונות

תפקידו של איגוד ערים איזור מפרץ חיפה - להגנת הסביבה הוא מהתפקידים הקשים והמורכבים באיזור זה על רקע עיסוקו בתחומים קריטיים בעלי השפעה על בריאותם ואיכות חייהם של התושבים באזור, בו תמהיל צפוף של גורמי זיהום מהתעשייה, מתחנות הכוח, מהנמל ומהתחבורה. ריבוי הגורמים המזהמים בקירבה לאוכלוסייה ובשטח גיאוגרפי ייחודי של המפרץ בשילוב הרים ירוקים, ואדיות ונחלים ועד חופי הים הופכת את עבודת האיגוד למורכבת וחשובה עד מאוד. על כך יש להוסיף, כי בעוד אזור מפרץ חיפה והקריות מהווה 4% בלבד משטח המדינה, נמצאים בשטחו 25% ממפעלי התעשייה הפטרוכימית הפועלים במדינה. מטבע הדברים, תעשייה זו מביאה לזיהום סביבתי משמעותי באוויר, ביבשה ובים.

ואכן, שנת 2020 לוותה בעשייה אינטנסיבית של עובדי האיגוד, תוך התמודדות עם מפגעי סביבה חמורים באוויר, בחומרים מסוכנים, רעש, קרינה סלולארית ואכיפה סביבתית בתחום הפסולת וזיהום נחלים.

הפעילות היומיומית השוטפת של עובדי האיגוד בטיפול במפגעי הסביבה התאפיינו בחיזוק מעמדם אל מול הגורמים המזהמים כגוף מפקח, מבקר ובעל סמכויות אכיפה. אחד האירועים החמורים שאפיינו שנה זו היה ריבוי התלונות, שהלך וגבר מצד תושבים בקרית חיים, המתגוררים בסמוך לחוות המיכלים של תש"ן. צוותי האיגוד יצאו לשטח עשרות פעמים, ביצעו בדיקות נרחבות, ופעילותם ביחד עם אנשי המשרד להגנת הסביבה, תוך שימוש באמצעים טכנולוגיים מתקדמים, הביאה לאיתור דליפות במיכלים ונקיטה בהליכים מנהליים כנגד החברה.

זמינות המענה לתושבים, הקמת מוקד טלפוני רציף ונוכחות העובדים בשטח הביאה להגברת אמון הציבור באיגוד ובמטרותיו.

בשנת 2020 נבחנו על ידינו מגוון רחב של טכנולוגיות נוספות, אשר יסייעו בידינו לניטור מיטבי של איכות האוויר לאיתור מקורות זיהום באופן מדויק יותר, ונרכשה תחנת ניטור המודדת 60 מזהמים.

לצד הפעילות השוטפת של האיגוד, בשנת 2020 גובשה מדיניות מועצת האיגוד אשר הוצגה בפני ועדת המנכ"לים, שהוקמה במסגרת החלטת הממשלה לבחינת עתיד מפרץ חיפה. נייר העמדה, שאושר במועצת האיגוד על ידי כל נציגי הרשויות החברות באיגוד, הבהיר כי מדיניות האיגוד הינה קידום סגירת התעשייה הפטרוכימית במטרופולין חיפה וקידומן של תעשיות נקיות, טיפול במפגעי הסביבה מהנמלים ובחינת טכנולוגיות מתקדמות לאנרגיות מתחדשות. במסגרת עבודת ועדת המנכ"לים אירח האיגוד את חברי הוועדה בתחנת הניטור בקרית חיים, והגיב לניירות העמדה השונים שהוצגו בוועדה.

הפעילות המסורה של עובדי האיגוד להשגת מטרותיו להפחתת מפגעי סביבה ביומיום וקידום המדיניות לפינוי התעשייה הפטרוכימית המשיכה לאורך שנת 2020, ובכלל זה בוצעו עשרות סיורי פיקוח במפעלים, תחזוקת תחנות הניטור בזמינות מעל 90%, יציאה לשטח באירועי חירום, תחקור אירועי זיהום וחומ"ס ועוד, כפי שניתן לקרוא בגוף הדו"ח.

בשנה זו המשכנו לבסס מעמדה של היחידה לאכיפה סביבתית ופעילותה הביאה לאכיפה מול משליכי פסולת ברחבי הרשויות באיגוד, חלוקת דו"חות ומתן אזהרות תוך ניקיון השטח.

בתחום הקרינה והרעש, פעלו עובדי האיגוד מול תושבים וגופים גדולים לבדיקות קרינה ורעש, ועבדו אל מול המתכננת הסביבתית במתן הנחיות בתוכניות בעלות השפעה סביבתית לוועדות המקומיות הנוגעות לרשויות האיגוד.

בתחום החינוך הסביבתי, המשיך האיגוד לקדם תוכניות חינוך וסיוע לבתי ספר להפוך לבתי ספר ירוקים.

הערכתי ותודתי נתונה לחברי מועצת האיגוד, שסייעו בידי להוביל מדיניות סביבתית ברורה לעתיד האזור כולו, ולעובדי האיגוד הפועלים מסביב לשעון במסירות למרות מגבלות משאבים של כוח אדם ותקציבים ועבודה מול גורמים שלישיים רבים.

בברכה,
יו"ר האיגוד
עו"ד שרי גולן שטיינברג

העבודה במהלך שנת 2020 בכל מחלקות האיגוד הושפעה מהמגבלות שהוטלו על המשק עקב מגפת הקורונה. העבודה באיגוד לא פסקה גם בתקופת הסגרים, אך נערכו פחות סיורי פיקוח במפעלים, והעבודה במשרדים הותאמה לעבודה בקבוצות, כאשר רק מחצית העובדים נמצאים בזמנית במשרדים. כמו במקומות רבים אחרים החלנו גם שילוב של עבודה בזום כחלק משגרת העבודה.

להאטה החלקית בעבודת המפעלים ולהקטנת תנועת הרכבים בימי הסגר הייתה תרומה בהפחתת זיהום האוויר בימים אלו. מערך ניטור האוויר פעל כרגיל ולא הושפע מהמגבלות שהוטלו עקב הקורונה.

במהלך 2020 התרחב מערך הניטור של האיגוד. הוזמנו שתי תחנות ניטור חדשות לאזור מתחם בזן, שמיועדות להחליף את תחנות הניטור של המשרד להגנת הסביבה. כמו כן הוזמנה תחנת ניטור ראשונה מסוגה בארץ, המיועדת לניטור 60 מזהמים. אנו מקווים שהאינפורמציה שתאסף מהמידות בתחנה זאת תעזור בעתיד לטפל טוב יותר בפליטות שבמרחב מפרץ חיפה.

לקראת סוף שנת 2020 החלה ועדת המנכלים את עבודתה, שבאה לבחון את עתיד מפרץ חיפה. עבודתה הסתיימה במהלך שנת 2021, והאיגוד היה שותף פעיל בדיוני הוועדה, לרבות אירוח אנשי הוועדה בסיורים במתחם בזן ובמתחם תשן, שם הוצגו מקרוב הבעיות הסביבתיות הכרוכות בפעילות במתחמים אלו.

בתחום פיקוח על חומרים מסוכנים החל האיגוד בתהליך, שנועד להעמיק את הידע של עובדיו בתהליכי הייצור, המתקיימים במפעלים הגדולים שבמרחב האיגוד. על פי הנוהל החדש נדרשים המפעלים כחלק מסיורי הפיקוח להציג למפקחי האיגוד בצורה מפורטת את פעילות המתקן, כאשר בכל סיור מוצג מתקן אחר במפעל.

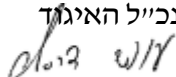
במהלך שנת 2020 הושקע זמן רב של הנהלת האיגוד ויחידת האכיפה לפתרון בעיית השלכת הפסולת בעוספיה ובדלית אל כרמל. הוסכם על הקמת תחנת מעבר משותפת לעוספיה ולדלית אל כרמל, על הוצאת תפעול התחנה לחברה חיצונית, שתזכה במכרז להפעלת התחנה, ולהצבת מצלמות פיקוח על ידי האיגוד והגברת סיורי פיקוח של האיגוד. בנוסף הושג סכום של למעלה ממיליון ₪ ממשרד הפנים לצורך ניקוי כל הפסולת שהושלכה שם בשנים האחרונות. ניקוי שהיה תנאי מקדים לפתיחה של תחנת מעבר מסודרת.

האיגוד החל לבחון דרכים לטפל בפסולת הביתית במטרה להקטין את כמות הפסולת המועברת להטמנה. האיגוד ניסה ללא הצלחה לקדם הקמת מפעל אזורי לטיפול תרמי בפסולת, והפיכתה לאנרגיה שלא בתהליך שריפה אלא בטכנולוגיה הקרואה גזיפיקציה. האיגוד החל על כן בפעילות לקידום טכנולוגיות לטיפול מקומי בפסולת. היתרון בטיפול מקומי הוא לא רק בהקטנת כמות הפסולת המוטמנת, אלא גם בחיסכון כספי גדול לרשות המקומית עקב הקטנת צי המשאיות שעוסק באיסוף האשפה. הקטנת מספר משאיות האשפה, המסתובבות בעיר, תקטין גם את פליטות המזהמים לאוויר.

מתקן ראשון, המשרת 6 דירות, הוקם לקראת סוף 2020 בטירת הכרמל, ופועל בינתיים בהצלחה וללא תקלות. במהלך 2021 אמורים להיות מותקנים שני מתקנים נוספים בקריית טבעון ובקיבוץ יגור.

בברכה,

ד"ר עופר דרסלר
מנכ"ל האיגוד

1. סיכום מנהלים

מצב איכות האוויר

מגמות וקצבי פליטת מזהמים מהמקורות באזור מפרץ חיפה

במהלך שנת 2020 מפעלי מתחם בז"ן (בית הזיקוק, גדיב, כרמל אולפנינים) אשר מהווים את מקורות הפליטה הגדולים באזור מפרץ חיפה, תרמו כ-51% מסך כל פליטות ה- SO_2 , כ-28% מפליטות ה- NO_x , כ-15.4% מפליטות החלקיקים וכ-21.6% מפליטות ה-VOC.

בשנת זו, חלה ירידה ברמת הפליטות של SO_2 מכלל המקורות באזור מפרץ חיפה בכ-35.9% לעומת שנת 2019. הסיבה לכך נובעת מהתחברות מפעלים נוספים לשימוש בגז טבעי וזניחת השימוש במזוט. מגמה זו צפויה להמשיך גם בשנים הבאות עקב כניסתו לתוקף של תקן למזוט דל גופרית בתחבורה הימית בעל תכולת גופרית של 0.5% לעומת 3.5%.

בשנת 2020, חלה עלייה בפליטת NO_x מכלל המקורות באזור מפרץ חיפה בשיעור של כ-6.3% ועלייה בפליטת חלקיקים מרחפים בשיעור של כ-3% לעומת שנת 2019. בפליטות חומרים אורגניים נדיפים מלבד מתאן (VOC), חלה עלייה בשיעור של כ-19% ממקורות תעשייתיים ועלייה בשיעור של כ-11% בסך הפליטות לעומת שנת 2019.

מפגע ריח

בשנת 2020 המשיכו להתגבר תלונות על הריחות בקריית חיים בסמוך לחוות המיכלים בתש"ן. צוות מריחים של האיגוד ערך מספר רב של סיורים בשטח, ניתח את תוצאות הבדיקות ואת נתוני כיווני הרוח, כמו כן ערך בדיקות מיכלי אחסון דלקים בחוות הדלקים תש"ן בקריית חיים באמצעות מצלמה תרמית, ואיתר דליפות חומרים אורגניים מהמיכלים. בעקבות כך פעל האיגוד מול תש"ן בשיתוף פעולה עם המשרד להגנת הסביבה להפסקת מפגעי הריח, לרבות: עריכת פגישה עם הנהלת המפעל, דרישה לבצע סקר קרקע, הקדמת בדיקות ה-LDAR (בדיקות בהן נבדקות כל רכיבי הציוד בחווה). כמו כן, האיגוד דרש ביצוע סקר ריחות בהתאם למדריך לטיפול במפגעי ריח של המשרד להגנת הסביבה, וביצע דיגום סביבתי מסביב לתש"ן בחודש פברואר 2020, בנוסף לניטור הרציף. תש"ן נדרשה לבצע ניטור רציף על גדר המפעל ופעולות אחרות.

פיקוח על ביצוע הוראות של היתרי הפליטה ותנאים ברשיון העסק

בית זיקוק לנפט חיפה-

בשנת 2020 נצפתה ירידה בצריכת הדלקים ובפליטות לאוויר המיוחסת לירידת היקף הפעילות עקב מגיפת הקורונה. בתחילת 2020, הוקם מתקן טיפול זמני מסוג פחם פעיל למניעת פליטת חומרים אורגניים נדיפים מפעילות אחסון וניפוק ביטומן לאחר שבשנים קודמות נמצאו חריגות רבות. בנוסף, תוכננה הקמת מתקן טיפול קבוע מסוג מחמצן תרמי שלא הושלמה בתקופה אליה מתייחס הדו"ח.

כרמל אולפיינים-

בשנת 2020, עודכן היתר הפליטה של כרמל אולפיינים. כמו כן, ארעו מספר תקלות שהובילו להזרמות משמעותיות ללפיד.

גדיב-

בשנת 2020, עודכן היתר הפליטה של גדיב. מסוף הניפוק חובר למערכת טיפול זמנית להפחתת פליטת פחמימנים לאוויר, הצפויה לעבוד עד להתקנת מתקן טיפול קבוע מסוג מחמצן תרמי למכלי בנזן ומתקן טיפול מסוג מישוב אדים עבור פליטות ממסוף הניפוק.

שמן-

מפעל שמן נסגר לאחר התקופה אליה מתייחס הדוח ופעילותו לא צפויה להתחדש.

תש"ן מסופים-

במהלך שנת 2020 התקבלו באיגוד תלונות ריח רבות משכונת קריית חיים הסמוכה לטרמינל של חברת תש"ן, הריחות אופיינו כבעלי זיקה למפעל. נציגי האיגוד המוסמכים להשתתף בצוות מריחים אישרו את קיום המטרד, את חומרתו ואת זיקתו לפעילות תש"ן. לאור זאת, האיגוד בשיתוף עם המשרד להגנת הסביבה ביצע בדיקה פרטנית של כל מכלי תש"ן בליווי מצלמה תרמית ומכשיר FID. במהלך הבדיקות התגלו דליפות רבות של חומרים אורגניים נדיפים, עקב תחזוקה תקופתית ושוטפת לקויה. מספר מכלים שפעלו לאחר שפג תוקף בדיקת התקינות שלהם הושבתו בהוראה של המשרד להגנת הסביבה עד לטיפול בליקויים ובדיקתם במעבדה מוסמכת. כמו כן, הנהלת תש"ן נדרשה להתקין מערכת לניטור רציף על גדר המפעל לאיתור פליטה של חומרים בעלי ריח. לאחר נקיטת הצעדים כמות תלונות הריח ירדה משמעותית.

תחנות דלק-

מרבית תחנות הדלק הפעילות במפרץ חיפה נבדקו בשנת 2020 לעמידה בתנאים הנוספים ברישיון העסק. בשנת 2020, אותרו מספר מפגעים סביבתיים חמורים שמקורם בפעילות תחנות תדלוק באזור האיגוד, העיקרי בהם הוא דליפת דלק אל תוך קירות בניין שאחסן תחנות תדלוק באחד מהחניונים. הדליפה הביאה למטרדי ריח וסיכוני פיצוץ בסביבת הבניין ופעילותה הופסקה עד הסרת המפגע. מכלי התחנה מולאו בחומר אינרטי והדלק נשאב מתוך קירות הבניין. ההערכה היא שהתחנה אינה צפויה לחזור לפעילות במיקום שבו הוקמה עקב הסיכון המעורב בפעילותה, כפי שהתברר במהלך האירוע.

בדיקת מצב איכות האוויר – מזהמים עיקריים

בשנת 2020, ריכוזי דו תחמוצת הגופרית SO_2 , שנמדדו בתחנות הניטור היו נמוכים מערכי הסביבה והיעד בדומה לשנים הקודמות ולא התקבלו חריגות בכל תחנות הניטור של האיגוד. לא נרשמו חריגות מערכי הסביבה לתחמוצות חנקן NO_x , אך בשתי תחנות הניטור התחבורתיות הריכוזים שהתקבלו גבוהים מערך היעד להגנה על מערכות אקולוגיות. כמו כן, לא נרשמו חריגות מערכי איכות האוויר ל- NO_2 .

עבור אוזון, לא ניכר שינוי משמעותי בריכוזו בהשוואה לשנה הקודמת ולא נרשמו חריגות מערך הסביבה, אך כמו בכל שנה התקבלו ריכוזים הגבוהים מערך היעד.

ריכוזי החומר החלקיקי PM2.5 ו-PM10 ירדו במקצת עקב מיעוט ימי שרב הגורמים להסעת אבק מדברי, ולא התקבלו חריגות מערך הסביבה בכל תחנות הניטור.

בשנה זו, ניטור הבנון התבצע ב-7 תחנות של האיגוד, לרבות בתחנה ניידת. מדידות באמצעות הניידת נערכו השנה בקריית ביאליק, קריית אתא וקיבוץ יגור. בנוסף לכך, בשנה זו נמדדו ריכוזי הבנון ע"י המשרד להגנת הסביבה ב-4 תחנות ניטור נוספות: העצמאות (תחבורתית) ושלוש תחנות ניטור ניידות: 4 (כביש דשנים), 5 (נחל קישון), 6 (משרד רישוי) הפועלות בקרבה למתחם בז"ן. בתחנות האיגוד באזורי המגורים לא נרשמו חריגות מערך הסביבה בריכוזי הבנון. בתחנה ניידת 5 הסמוכה למתחם בז"ן נרשמו 3 ריכוזים בערך גבוה מערך הסביבה היממית, ובתחנה התחבורתית בשדרות העצמאות נרשם ערך אחד מעל ערך זה. יש לציין, כי רוב העלויות בריכוזי הבנון התקבלו בקרבה למתחם בז"ן, כמו כן, ניתוח כיווני הרוח בעת עלויות ריכוזי בנון באזור זה מצביע על המתחם הפטרוכימי כמקור פליטת בנון העיקרי. לפיכך, אף על פי שבאזור האיגוד לא נרשמו חריגות מערכי האוויר בריכוזי הבנון, האזורים הקרובים למתחם בז"ן מושפעים ברמה גבוהה מריכוזו באוויר.

בשנת 2020 האיגוד בחן טכנולוגיות חדשות להרחבת מערך הניטור והזמין רכישת מערכת GC חדשה לניטור רציף של כ-60 גזים אורגניים נוספים שאינם נמדדים בתחנות הניטור הקיימות, ומקורם ממפעלי התעשייה, בכדי לקבל תמונה שלמה יותר של מצב איכות האוויר באזור.

בקשות טכנוניות

בשנת 2020 מחלקת האוויר נתנה חוות דעת והמלצות בנוגע לאיכות אוויר ל-4 בקשות טכנוניות: ניווד שצ"פ באזור תעשייה בקריית חיים (רח' יוליוס סימון), היתר הריסת מבנים ומתקנים במפעל חיפה כימיקלים, מאגר קולחים בלתי ראויים במט"ש חיפה, תחנת כח בתי זיקוק לנפט מפרץ חיפה.

מתוך הבקשות שהתקבלו, האיגוד המליץ להתנגד לתוכנית ניווד שצ"פ ברח' יוליוס סימון הממוקם באזור תעשייה בקרבה למפעלים, תחנת דלק, שדה תעופה ונמל. בתוכנית למאגר קולחים בלתי ראויים במט"ש חיפה שמטרתה בניית מאגר בנפח של 215,000 מ"ק לקליטת קולחים שניוניים ברמה נמוכה שאינם מתאימים לעבור טיפול שלישוני במט"ש חיפה, האיגוד ביקש לתקן את המסמך הסביבתי באשר לריכוזי המימן הגופרי במצב הקיים ולהוסיף את החריגות הרבות הנמדדות בתחנת האיגוד תוך התייחסות המודל לערכים המירביים בממוצע חצי שעתי למניעת חריגות במצב העתידי. בנוסף ביקש האיגוד להוסיף רצפטור במרחק של 300 מטר מהמט"ש באזור בו עתיד להיבנות הפארק המטרופוליטני ולהשלים את סקר הריחות.

בתוכנית להקמת תחנת כח בבתי זיקוק לנפט מפרץ חיפה בקוגנרציה שתחליף את תחנת הכוח הישנה ותספק את כל הצריכה העצמית של החשמל והקיטור במפעלי החברה, האיגוד המליץ לדרוש הפחתת פליטות מזהמים לאוויר מהמתחם בעקבות מעבר לטכנולוגיה ומתקנים מתקדמים יותר.

אכיפה סביבתית

יחידת האכיפה של האיגוד היא הזרוע הביצועית העומדת לרשות האיגוד והרשויות החברות בו בתחום האכיפה וההרתעה. המטרה של היחידה היא לאכוף את החוקים, התקנות והצווים בנושא איכות הסביבה בתחומי הרשות.

פרוייקטים מרכזיים שטופלו בשנת 2020 :

השלכת פסולת ברשות הרבים - עיקר הפעילות של היחידה התמקדה במיגור השלכת פסולת ברשות הרבים. היחידה ריכזה מאמצים לצמצום השלכת פסולת ברשויות האיגוד, וכפועל יוצא של תקציב "סביבה שווה" התמקדה הפעילות בדלית אל כרמל ועוספיה.

פרוייקט שימור נחלים ברשויות השיפוט - פרוייקט מרכזי שיחידת הפיקוח התמקדה בו הוא שימור נחלי סעדיה וגדורה (יובלי הקישון) ונחל זיו בכרמל. בהינתן תנופת הבניה בחיפה, ואדיות ונחלים סובלים מהשלכת פסולת בנין. היחידה, בשיתוף רשות הטבע והגנים, עורכים סיורים מתוגברים באיזורים של בניה ופיתוח.

טיפול במפגעי ריח כתוצאה משריפת פסולת פיראטית - הפקחים מסייעים לאיתור בעלי קרקעות שבשטחן מושלכת פסולת חקלאית ב- 2020 – הפסולת התמקדה בראס עלי. אין בסמכות האיגוד לקנוס בשטח של רשות שאינה חברה בו, אלא לאסוף אינפורמציה למשרד להגנת הסביבה לצורכי אכיפה.

טופלו 100% מתלונות התושבים המתקבלות באמצעות המוקדים של המשרד להגנת הסביבה והאיגוד -סה"כ 98 פניות במגוון רחב של תחומים : השלכת פסולת, מניעת רעש ומטרדי אבק.

ניתנו 36 קנסות , ובוצעו 42 מקרים של פינוי פסולת והשבת השטח לקדמותו.

בשנת 2020 התמקדה היחידה בטיפול ומיגור השלכת פסולת ברשות הרבים. היחידה פעלה רבות ביצירת הרתעה ופעלה נחרצות מול העבריינים תוך הפחת זיהומים סביבתיים.

היחידה פעלה תוך מציאת פתרונות ארוכי טווח, בהידברות וגישור וביסוס נוכחות בשטח.

תעשיות ורישוי עסקים

במהלך השנה, טופלו באיגוד 93 בקשות לרישיון עסק שהופנו מטעם מחלקות רישוי עסקים, מספר גבוה מהשנה הקודמת בשל משבר הקורונה. ב-77 רישיונות (כ-83% מסך כל הרישיונות) צורפו תנאים סביבתיים המתייחסים לנושאים כגון שפכים, פליטות לאוויר, חומ"ס, פסולת, רעש.

עבור עיריית חיפה טופלו 63 רישיונות, מתוכם ניתנו תנאים ל-55 עסקים (כ-87%). מעיריית קריית ביאליק הועברו 17 רישיונות ונמצא כי עבור 13 מהם נדרשת הוספת תנאים סביבתיים. מעיריית קריית אתא הועברו לאיגוד 5 בקשות לרישיון (4 מהם קיבלו תנאים), וכן מעיריית נשר הגיע מספר זהה של בקשות לרישיון כאשר התנאים הוספו לאחד. ממועצה אזורית זבולון ומעיריית טירת הכרמל התקבלו מכ"א 3 רישיונות לטיפול ולכולם ניתנו תנאים סביבתיים.

בטיפול במניעה ובצמצום מפגעים סביבתיים, האיגוד נתן מענה לכ-150 קריאות בנוגע למטרדי ריחות, עשן וזיהום אוויר, חומרים מסוכנים, אסבסט, שפכים ופסולת כפי שיפורט בהמשך.

חומרים מסוכנים

בשנת 2020, במעקב המחלקה היו 101 מחזיקי חומ"ס, רובם הם המפעלים הנדרשים להיתר רעלים A ו-B, אך גם מספר מחזיקי C, כגון בתי חולים, וזאת, לפי מדיניות האיגוד המוגדרת בנוהל פיקוח על חומרים מסוכנים.

בשנת 2020, הוחזקו באיגוד 101 היתרי רעלים למחזיקים הנדרשים למעקב, רובם בתוקף או רלוונטיים (משקפים מצב עדכני) לשנת 2020. כמו כן, נערכו 50 סיורים במסגרת פיקוח ואכיפה של חוק עזר לאיגוד ערים והיתרי רעלים, רובם כחלק מתוכנית העבודה המתואמת עם המשרד להגנת הסביבה וחלקם היו משותפים עם המחוז. נוסף לכך, התקבלו 30 סקרי מרחקי הפרדה חדשים ומעודכנים שנלמדו ותועדו ברשימת המעקב ש-19 מהם, נשלחה התייחסות האיגוד לנציגי המשרד להגנת הסביבה ורשויות מקומיות.

במהלך שנת 2020 התקבלו 36 תיקי מפעל חדשים או מעודכנים ונשלחו 2 התייחסויות באשר לתוכן. נכון לסוף השנה, מתויקים 83 תיקי המפעל המעודכנים בשנות 2017-2020, כולל 6 תיקים משותפים לשני היתרי רעלים, כך שסך הכל ישנם תיקי מפעלים ל-89 מחזיקים ברשימת המעקב. אנשי המחלקה הגישו 37 חוות דעת לרכזת תכנון של האיגוד ולטובת מחלקת תכנון ארוך טווח של עיריית חיפה עבור היתרי בנייה, בקשות לגליזציה, תיקי שינוי ייעוד ותיקים בתחומים תכנוניים אחרים. חוות הדעת הן באשר למתחמים הגובלים בתשתיות חומרים מסוכנים או המתחמים בהם מתקיים עיסוק בחומרים מסוכנים.

כונני חומ"ס של האיגוד משתתפים בכל שנה בהשתלמויות, בקורסים ובהדרכות מקצועיות בתחום חומ"ס וסביבה, וכן בתרגילי חירום מפעליים ורשותיים. השנה, השתתפו הכוננים ב-5 הדרכות וסדנאות וב-6 תרגילי חירום שונים.

בשנת 2020, כונני החומ"ס השתתפו ב-5 תקריות שהוגדרו באיגוד כאירועי חומ"ס. הכוננים המשיכו לטפל גם בתלונות רבות על מטרדי ריח באזור חיפה והקריות. בשנה זו, כמו בשנים קודמות, כל ציוד המיגון האישי של הכוננים עבר בדיקה שנתית. הכוננים קיבלו הדרכה לשימוש בציוד חדש ונרכשו שתי ערכות מילוט וערכת ה-"אסבסט" עברה ריענון. הכלים נמצאים בניידת חומ"ס כציוד מגן משלים לכוננים. רכב הכוננות עבר בדיקות וטיפולים שנתיים. בשנת 2020, המשיך האיגוד לבצע בדיקת קשר בין המפעלים במפרץ חיפה בעלי מכשירי קשר מסוג "סימפלס", זאת, לפי תרשים שנבנה בפיקוד העורף.

תכנון סביבתי

מחלקת התכנון פועלת בתחומים: בדיקה של תוכניות בניין עיר בסמכות מקומית ומחוזית, בדיקת היתר בנייה, היתר חפירה, מסמכים סביבתיים, תסקירי השפעה על הסביבה והשתתפות בוועדות התכנון השונות. מטרת המחלקה הינה למנוע מפגעים ומטרדים סביבתיים כבר בשלבי התכנון המוקדמים ולתת חוות דעת לוועדות השונות. בדיקת התוכניות והמסמכים הסביבתיים נעשית בשיתוף פעולה עם מחלקות שונות באיגוד: מחלקת אוויר, חומ"ס, קרינה ורעש, זאת, במטרה לתת מענה כולל לכל המטרדים הסביבתיים.

בשנת 2020, נבדקו באיגוד 150 תיקי בנייה, מתוכם ל-111 נסחו תנאים להיתר. האיגוד דחה בקשה אחת. כמו כן, ניתנו 6 היתרי חפירה עבור עבודות תשתית. בשנה זו נבדקו באיגוד 36

תוכניות שונות ומסמכים סביבתיים, בהם: תוכניות המשלבות מסחר ומגורים ברחוב אח"י אילת בקריית חיים, התחדשות עירונית – פינוי בינוי במתחם רוטשילד בקריית אליעזר, מתחם עירוני בלב העיר התחתית, תוכנית לפינוי בה"ד חיל הים, הקמת שכונת מגורים חדשה, כולל מסחר ותעסוקה על בסיס סטלה מאריס ועוד.

האיגוד התנגד לתוכנית אחת – "הקמת מבנה הכולל מסחר, משרדים ומגורים" – ברחוב הנמל 4 בחיפה, בשל קרבת המבנה המתוכנן מטרים בודדים מ-3 מסילות רכבת. הרעש הצפוי במקום חזק מאוד ואינו מתאים לשימוש של דירות מגורים.

מניעת רעש

פעילות האיגוד בנושא רעש בשנת 2020 התבטאה בבחינת תוכניות (תכנון שוטף), קבלה וטיפול בפניות ציבור, בעיות רעש משדה התעופה בחיפה, רעש מרכבות, כבישים ומניעת רעש באירועים גדולים.

תכנון שוטף

תחום התכנון הוא התחום החשוב ביותר במניעת רעש סביבתי, היות שתכנון לקוי בנושאי אקוסטיקה או עירוב שימושים בצורה שאינה נכונה, מביאים בשלב מאוחר לתלונות ציבור על מטרדי רעש, שלא תמיד ניתן לפתור לאחר שלב הביצוע.

האיגוד היה מעורב בתכנון 66 תוכניות הכוללות: היתרי חפירה, היתרי בנייה ותכנון עם זיקה אקוסטית. מתוכן 50 תוכניות בחיפה (חיפה – 40, קריית חיים – 10) המהוות 76% מכלל התוכניות שהתקבלו.

פניות הציבור

פניות הציבור התקבלו באמצעות מוקדי פניות הציבור של הרשויות באיגוד, מוקד הפניות של המשרד להגנת הסביבה, מוקד 106, וכן דרך פניות ישירות לטלפון, לדואר האלקטרוני באיגוד ולמוקד "שידורית" מטעם האיגוד. בשנת 2020, התקבלו 177 פניות ציבור בנושאי רעש. 45 מדידות רעש בוצעו בשנת 2020, מספר נמוך מאוד, עקב מגפת הקורונה, הסגרים והימנעות מכניסה לבתים בתקופות התחלואה. 23 פניות התגלו כמוצדקות בעקבות מדידת רעש. פילוח הפניות בשנה זו השתנה משמעותית בגלל השלכות מגפת הקורונה. שהיית אנשים בבתים בזמן הסגרים ועבודה ולימודים מהבית שהפכו לנורמה, הביאו למספר תלונות גבוה משמעותית על מטרדי רעש בגלל בנייה, תחבורה ובין שכנים. בעקבות תקופה ארוכה בה לא פעלו עסקי בילוי ואולמות אירועים, תלונות על רעש ממוזיקה ובתי ספר פחתו משמעותית.

41% מהפניות התקבלו בארבעת החודשים האחרונים של השנה. 43% מכלל התלונות הן תלונות הנובעות מעירוב שימושים (אזורים המוגדרים כמגורים ובנוסף בילוי מסחר או מלאכה). 47 מהתלונות הן תלונות חוזרות ממצבים בהם הבעיה לא נאכפה, לא נפתרה או שנפתרה זמנית וחזרה.

פניות בנושאי השמעת מוזיקה, הגברה, קריאות מסגד וכדומה, לאחר השעה 23:00 בלילה, נמצאות מוצדקות על פי תיעוד בלבד ואינן דורשות מדידת רעש.

בנוסף לרעש מנועי עסקים, חלק גדול מפניות הציבור באותה שנה התקבלו על פריקת סחורות בשעות אסורות במקומות קבועים, רעש אופנועים בצירים ראשיים ורעש מטוסים החורגים מנתיבים ועוברים מעל שכונת קריית חיים. תלונות על רעשי מוזיקה פחתו משמעותית בשנה זו עקב איפעילות בזמן הקורונה. בשנה זו לא התקיימו אירועי קיץ.

קרינה בלתי מייננת

בשנת 2020, פעל האיגוד לצמצום חשיפת הציבור הסביבתית והאישית לקרינה בלתי מייננת במספר דרכים. לראשונה הונגשו מכשירי מדידה לכלל הציבור. פעולה זו כללה מתן הסבר והדרכה לתפעול וכמו כן דיון והסבר לתוצאות הנמדדות בעת החזרת המכשירים. דרך זו תרמה משמעותית להגברת המודעות לנושא וליישום אמצעים פשוטים לצמצום החשיפה לקרינה. הוטמע נוהל הגשת סקרי בטיחות קרינה וליווי יועץ קרינה בכל הפרויקטים, לרבות בשלבי הקמת מוסדות חינוך וציבור חדשים.

נערכו מדידות ב-27 מוסדות ציבור וחינוך ביישובים: חיפה, דליית אל כרמל, קריית מוצקין, קריית ביאליק, נופית וטירת כרמל. ברובם נמדדו חריגות בתדר רשת החשמל (ELF) אך באזורים מדויקים בלבד. המקורות לחריגות: (א) שנאי על עמוד בצמוד לגדר הבית ספר, (לדוגמה: בית ספר "אל מסאר" בדליית אל כרמל), (ב) קווי הולכת חשמל עיליים, הקרובים לגדר מבנה, (לדוגמה גן ילדים "דוכיפת" בקריית מוצקין וגן "אלמוסתכבל" בדליית אל כרמל), (ג) חדר עובדים בבניין "היכל העירייה" של עיריית חיפה, (ד) חדרי שנאים הגובלים בחדרי עובדים, (לדוגמה חדר עבודה בבניין "השירות הפסיכולוגי"). לא נמדדו חריגות בתדרי סלולר, זאת בשל המרחק והפרש הגובה המשמעותי בין המוסד החינוכי לבין מיקום המתקן הסלולרי. הדו"חות והמלצות האיגוד לטיפול נשלחו לגורמים הרלוונטיים ברשויות המקומיות.

נבדקו והוכנו חוות דעת עבור 6 בקשות להקמת מתקנים סלולריים שהועברו לעירייה טרם הדיון בוועדה מקומית. יצוין, כי מגמת הירידה בהקמת מתקנים סלולריים חדשים ממשיכה והינה כלל ארצית ולא רק בשטח האיגוד, כנראה בשל עיסוק החברות בהרחבת פריסת 5G.

נבדקו היבטי בטיחות הקרינה ב-16 בקשות שבערים: חיפה, טירת הכרמל, נשר, קריית ביאליק וקריית אתא. 5 בקשות מהן להרחבה או להקמה של מוסדות חינוך חדשים. המלצות האיגוד מהוות חלק מהתנאים להיתרי בנייה. אחת ההמלצות לוועדות, שהוטמעה השנה בכלל הפרויקטים, היא הדרישה מכל יזם להגיש מכתב ובו התחייבויות ל: (א) רמות החשיפה לשדה מגנטי באזורי שהייה ממושכת תהיה מתחת לסף החשיפה המומלץ ע"י המשרד להגנת הסביבה, (ב) יבוצעו ע"י היזם/מנהל הפרויקט מדידות של שדה מגנטי במהלך חצי שנה ממועד סיום הפרויקט בתנאי עומס של 40% לפחות מהעומס הנקוב, הדוח יוגש לאיגוד, (ג) יטופלו החריגות במידי. נוסף לכך, הומלץ לדרוש מתן אחריות לעמידה בהמלצת המשרד להגנת הסביבה לתקופה של 3-5 שנים ממועד סיום הפרויקט או הפעלת מתקן החשמל.

חינוך סביבתי וקיימות

בשנת תש"פ (2020) פעל האיגוד להסמכת בתי ספר ירוקים וירוקים מתמידים, (12), ליווי מקצועי של תוכניות במהלך חינוכי רשותי רחב במגוון נושאים (מרחבים ירוקים, טבע עירוני, תרבות צריכה וכו') ויוזמות קהילתיות. הפעילות מתבצעת במסגרת קול קורא תלת שנתי 'סיוע לרשויות מקומיות בפעילויות להטמעת עקרונות הקיימות במערכת החינוך ובקהילה' (20-22).

האיגוד פעל לקידום יזמות סביבתית בשתי תוכניות: 'יזמים צעירים' - הטמעת חשיבה ירוקה בפיתוח מוצרים בחטיבות ביניים (11), ליווי מקצועי של קבוצות סטודנטים - יזמים (2) במסגרת תוכנית 'המשתלה' של אוניברסיטת חיפה (ניטור סביבתי קהילתי וקהילה דיגיטלית לבי"ס ירוק). האיגוד פעל לקידום חקר בנושאי סביבה וקיימות והיה שותף לשיפוט של עבודות חקר במסגרת יריד החקר המחוזי של משרד החינוך.

האיגוד פעל לקיום הרצאות למורים ותלמידים בנושאי קיימות, ניהול משאבי אוויר במפרץ חיפה, חקר נתונים זיהום אוויר באמצעות אתר האינטרנט של האיגוד.